

О. І. Сушинський, О. В. Олефіренко

Національний лісотехнічний університет України, м. Львів, Україна

ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНСТИТУТУ УПОВНОВАЖЕНОГО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПРАВ ЛЮДИНИ В КОНТЕКСТІ ЗМІН УПРАВЛІНСЬКОЇ ПАРАДИГМИ ВІЙСЬКОВОГО ЧАСУ

Розглянуто діяльність інституту Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, який є важливим інструментом захисту прав і свобод громадян. Наголошено на його ролі як ефективного засобу забезпечення гарантованих Конституцією України прав, зокрема в умовах мирного часу та в період воєнного стану. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини виконує функцію нагляду за дотриманням прав людини в усіх сферах суспільного життя, зокрема у відносинах громадян з органами державної влади, правозахисними органами та іншими державними інституціями.

Особливу увагу приділено ролі Уповноваженого в умовах воєнного стану, коли виникає необхідність контролювати дотримання прав людини в умовах обмежень, що накладаються на громадянські свободи внаслідок воєнних дій. Окремо зазначено, що діяльність Уповноваженого сприяє не лише захисту індивідуальних прав, але й формуванню правозахисної політики держави, яка відповідає міжнародним стандартам.

Проаналізовано проблеми, з якими стикається інститут Уповноваженого, зокрема недостатність ресурсів для здійснення повноцінного моніторингу порушень прав людини, а також обмеження в повноваженнях, що призводить до зниження ефективності реагування на порушення. Виявлено, що Інститут потребує розширення своїх контрольних повноважень за діяльністю органів державної влади щодо забезпечення прав людини.

Обґрунтовано необхідність посилення функцій та розширення повноважень Уповноваженого, зокрема у частині надання йому більше інструментів для здійснення ефективного контролю та моніторингу за дотриманням прав людини, особливо у період кризових ситуацій, таких як війна або надзвичайний стан. Це дасть змогу підвищити ефективність роботи інституту, а також забезпечити більш належний захист прав громадян у різних соціально-політичних умовах.

Ключові слова: Уповноважений Верховної Ради України з прав людини; права і свободи людини; правозахисні органи; органи влади; парламентський контроль; публічне управління; режим воєнного стану.

Вступ

Постановка проблеми. Інститут Уповноваженого Верховної Ради України (далі – Уповноважений або Омбудсман) з прав людини є важливою складовою частиною системи захисту прав і свобод громадян в Україні. Однак на сучасному етапі функціонування цього інституту виникає низка проблем, що потребують детального аналізу та вирішення. Зокрема, незважаючи на проголошення принципів верховенства права та захисту прав людини, діяльність Уповноваженого стикається з труднощами, зокрема у контексті обмежених ресурсів, недостатнього правового забезпечення, а також проблеми взаємодії з іншими державними органами.

Окремо варто зазначити питання ефективності роботи Уповноваженого в умовах сучасних викликів, таких як війна, значна кількість внутрішньо переміщених осіб, які потребують додаткової уваги, корупція, порушення прав людини у сфері охорони здоров'я та освіти,

а також наявність прогалин у правозастосуванні. Складною є також ситуація щодо незалежності інституту та можливості впливу на органи державної влади з метою забезпечення реалізації прав людини в Україні.

Отже, проблема ефективного функціонування інституту Уповноваженого є надзвичайно актуальною та потребує глибокого вивчення механізмів його діяльності в умовах війни, дотримання прав людини, сторін військового конфлікту, зміни управлінських підходів через зазначенні чинники, визначення основних проблем і шляхів їх вирішення для підвищення рівня захисту прав людини в Україні.

Актуальність дослідження. Діяльність інституту Уповноваженого передбачена статтею 101 Конституції України, в якій зазначено, що парламентський контроль за дотриманням конституційних прав і свобод людини і громадянина здійснює Уповноважений [5]. Одним із пріоритетних завдань держави та її інституцій є захист прав людини й громадянина, і в мирний час і в час пов-

Інформація про авторів:

Сушинський Олександр Іванович, д-р наук з державного управління, професор.

Email: suszynski@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0002-3213-5976>

Олефіренко Ольга Володимирівна, канд. наук з державного управління.

Email: olefirenko@nltu.edu.ua; <https://orcid.org/0000-0002-8296-3497>

Цитування за ДСТУ: Сушинський О. І., Олефіренко О. В. Функціонування інституту уповноваженого Верховної Ради України з прав людини в контексті змін управлінської парадигми військового часу. *Ефективність державного управління* : зб. наук. пр. Вип. 3/4(80/81). Львів: НЛТУ України, 2024. С. 16–20.

Citation APA: Sushynskiy, O. I., & Olefirenko, O.V. (2024). Functioning of the Ukrainian parliament commissioner for human rights institution of the Verkhovna Rada of Ukraine in the context of changes in the management paradigm of war time. *Efficiency of public administration*, 3/4(80/81), 16–20. <https://doi.org/10.36930/508002>

номасштабної війни, оскільки саме права й свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави, визначають її соціальну та демократичну спрямованість і здатність повноцінно відстоювати права громадян своєї держави. Режим воєнного стану змінює процедури і пріоритети в державі, ставить свої акценти, висуваючи на перший план професійне виконання правозахисної роботи, нагромадження юридичних фактів щодо порушень прав і свобод людини.

Мета дослідження та основні завдання для її досягнення. Метою дослідження є аналіз ключових аспектів діяльності інституту Уповноваженого у сучасних умовах зміни управлінської парадигми військового часу. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання: оцінити правову основу діяльності Уповноваженого; проаналізувати роль Уповноваженого в захисті прав людини під час воєнного стану; визначити виклики та проблеми, з якими стикається інститут в умовах сучасних соціально-політичних реалій.

Предмет дослідження. Предметом дослідження є основні аспекти діяльності інституту Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, зокрема права база, особливості захисту прав і свобод громадян, взаємодія з іншими державними органами, а також проблеми та виклики, з якими стикається Уповноважений у процесі виконання своїх функцій на поточному етапі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Тема визначення місця та значення діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини є достатньо дослідженою. Це пов'язано з чималим досвідом, набутим нашою державою у сфері організації і функціонування інституту Омбудсмена. Теоретичні і практичні аспекти функціонування інституту Уповноваженого, його правовий статус, роль у системі захисту прав людини досліджували такі науковці, як: С. Банах [1], Ю. Барабаш [2], К. Закоморна [3], Л. Коваль [4], О. Майданник [6], О. Марцеляк [7], А. Ткаліч, Ю. [12], О. Тодика [13].

Виокремлення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз практичної діяльності Уповноваженого вказує на надзвичайну важливість роботи цієї інституції. Однак загальнотеоретичні правові та нормативні аспекти функціонування цього органу в умовах воєнного стану ще не отримали достатнього опрацювання, тому потрібно дослідити цю проблему. Ефективна правозахисна діяльність Уповноваженого, а також підтримка з боку парламенту та уряду, сприяли розширенню представництва Уповноваженого в усіх областях України. Отже, актуальним є питання, яке спрямоване на визначення порядків і процесів, що відбуваються в діяльності Уповноваженого сьогодні, а також окреслення потенційних можливостей, які потрібно розвивати, щоб ця інституція могла бути максимально ефективною в майбутньому.

Методи та інформаційна база дослідження. У дослідженні використано такі джерела інформації, як: нормативно-правові акти Верховної Ради України, звіти, доповіді інституту Уповноваженого про стан дотримання та захисту прав і свобод людини та громадянина в Україні, наукові публікації. Для вивчення зазначених джерел використовували такі методи наукового дослідження: системний підхід – для характеристики напра-

мів діяльності Уповноваженого у різних сферах суспільного життя; аналіз та синтез – для характеристики ролі Уповноваженого у системі Конституційних гарантій прав людини; метод проблемного пошуку – для виявлення проблемних аспектів, з якими стикається Уповноважений під час здійснення своїх повноважень.

Результати дослідження та їх обговорення

Паризькі принципи Генеральної Асамблеї ООН від 20 грудня 1993 р. визначають міжнародно узгоджені мінімальні стандарти, яким повинні відповідати національні інституції з прав людини, щоб вважатися такими, що заслуговують на довіру. Вони передбачають, що повинні бути незалежними у питаннях законодавства, складу, діяльності, політики та контролю над ресурсами. Крім того, ці принципи вимагають, щоб ці інституції мали широкий мандат, плюралізм членства, різноманітні функції, відповідні повноваження та ресурси, використовували кооперативні методи і співпрацювали з міжнародними організаціями [14].

Уповноважений має високий статус та значну спроможність, що отримало підтвердження на міжнародному рівні. Уповноважений та його Секретаріат – високоефективна національна інституція з прав людини, яка працює в умовах міжнародного збройного конфлікту в масштабах усієї країни. Уповноважений є органом парламенту, що здійснює контроль за дотриманням прав і свобод громадян на території України [5]. У разі порушення прав з боку державних органів, місцевих посадових осіб, роботодавців чи інших суб'єктів, особа має право звернутися до Уповноваженого, який володіє необхідними засобами для реагування на такі порушення. Уповноважений є національною інституцією з прав людини зі статусом "А". Її було засновано у 1998 р., а у 2009 р. вона вперше отримала акредитацію GANHRI [13].

Законодавством України чітко врегульовано правовий статус Уповноваженого. Інституцію Уповноваженого було створено відповідно до Конституції України (ст. 55; 85, п. 17 та 101). Її повноваження та функції визначаються в Законі України "Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини" [13, с. 29-37]. Додаткові положення, що регулюють діяльність Уповноваженого, містяться в Цивільному процесуальному кодексі (ч. 2 ст. 56) [8], Кодексі України про адміністративні правопорушення (ст. 188-39 і 188-40) [4], Кодексі адміністративного судочинства (ст. 53) [3]. Закон передбачає, що Уповноважений здійснює свої обов'язки незалежно від інших державних органів і посадових осіб. Уповноважений є підзвітним Верховній Раді України і щорічно подає їй свої звіти [8, 9].

Тут важливо також розглянути особливості регулювання діяльності інституту Уповноваженого в час війни в Україні. Відповідно до частини 1 ст. 10 Закону "Про правовий режим воєнного стану", повноваження Президента, Верховної Ради, Кабінету Міністрів, Національного банку та Уповноваженого Верховної Ради з прав людини не можуть бути припинені під час воєнного стану [6]. Аналогічно, ст. 4 Закону "Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини" гарантує, що його повноваження не можуть бути обмежені чи припинені у разі введення воєнного або надзвичайного стану [7].

Закон "Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини" також визначає чіткий перелік під-

став для його звільнення, що забезпечує незалежність цієї посади. До таких підстав належать зокрема: порушення присяги, несумісність діяльності, втрату громадянства України, неспроможність виконувати обов'язки. Крім того, відповідно до ст. 12 Закону України "Про правовий режим воєнного стану", було внесено зміни, які дають можливість Верховній Раді звільняти посадових осіб, призначення та звільнення яких належать до її компетенції, навіть без дотримання всіх процедур, визначених спеціальними законами [6]. Це означає, що його можна звільнити без попереднього розгляду в комітетах. Такими є реалії теперішнього становища України. Однак найважливіше в цьому контексті – створити умови для ефективної роботи Омбудсмана, щоб його діяльність не піддавалася впливу чи перешкодам з боку інших органів. Він може працювати результативно лише за умов повної незалежності, враховуючи незалежність від політичних сил, оскільки його основна роль полягає в захисті прав людини, а не в представництві інтересів певних груп суспільства. Ефективність цього інституту забезпечується його орієнтацією на захист прав і свобод людини. Водночас Омбудсман має працювати в тісній співпраці з іншими органами, що захищають права і свободи, оскільки чим більше механізмів захисту прав людини існує в державі, тим більш людиноорієнтованим є суспільство. Отже, інститут Омбудсмана варто розглядати як надважливий інструмент правового захисту в рамках загальної системи державних органів, які здійснюють цю діяльність [7, с. 12-16].

Діяльність Уповноваженого є важливою, оскільки вона доповнює наявні механізми захисту конституційних прав і свобод, не змінюючи їх і не втручаючись у повноваження інших органів державної влади, що здійснюють відновлення порушених прав. Уповноважений розглядає звернення не лише громадян України, незалежно від їхнього місця перебування, а й народних депутатів, іноземців, осіб без громадянства, що перебувають на території України, а також осіб, які діють від їхнього імені [2, 4, 6].

Діяльність інституту Уповноваженого створює додаткові механізми захисту прав і свобод особи, надаючи кожному доступ до допомоги у відстоюванні своїх прав [3, 10]. Завдяки своїм особливостям цей інститут здобув важливе місце серед правозахисних організацій в Україні. Оскільки Уповноважений діє, керуючись особистою совістю та принципами справедливості, закріпленими в його присязі, він є більш доступним і ближчим до людей порівняно з іншими державними органами [11]. Тому існування цього інституту зумовлене кількома причинами: а) необхідністю забезпечення додаткових гарантій для захисту прав і свобод, зокрема інституційного рівня, що зумовлює появу нових механізмів для цього захисту; б) розширенням функцій державного апарату, що веде до збільшення повноважень державних службовців і може спричинити порушення прав, навіть без порушення законодавства [12].

В Україні зберігається режим воєнного стану, і з початком масштабної російської агресії значно зріс перелік та обсяг порушень прав людини, з якими стикаються громадяни України. Інститут Уповноваженого має забезпечувати захист їхніх прав, незалежно від того, де перебуває особа: на окупованій території, в Україні чи за її межами. Важливо зазначити, що з 2022 р. кількість звернень до цієї інституції збільшилась більш ніж удві-

чі [18]. Це зумовлено не тільки розвитком і розширенням мережі представництв Омбудсмана в регіонах, але й очікуванням швидкого, ефективного і справедливого розгляду звернень та відновлення порушених прав.

Для належного опрацювання звернень і побудови ефективної системи захисту прав людини в Україні Уповноважений ще у 2022 р. запровадив дев'ять ключових напрямів діяльності: права громадян, які постраждали від збройної агресії проти України; права дітей; права людини в секторі оборони та права ветеранів, військовослужбовців, полонених і їхніх родин; міжнародне співробітництво; дотримання соціальних і економічних прав; право на справедливий судовий розгляд і процесуальні права; захист інформаційних прав; моніторинг дотримання рівних прав і свобод, прав національних меншин, політичних і релігійних поглядів; реалізація національного превентивного механізму [18]. Ці напрями ще раз підтверджують важливість та актуальність інституту Уповноваженого, особливо в умовах воєнного стану. Він є потужним механізмом для захисту прав людини, наділений широкими повноваженнями відповідно до законодавства.

Оскільки з початком російської агресії значно збільшилась кількість порушень прав людини, Уповноважений має забезпечити захист цих прав за будь-яких умов. Враховуючи це, постає питання заходів, яких потрібно вжити для підвищення ефективності роботи Уповноваженого найближчими роками. Сьогодні можна визначити кілька ключових завдань для інституту Уповноваженого з прав людини, які є критичними для забезпечення ефективного захисту прав громадян України. Серед них:

1. Підвищення рівня довіри серед громадян до інституту Уповноваженого;
2. Формування професійної команди, здатної ефективно захищати права громадян України в усіх галузях;
3. Розвиток мережі представництв у кожній області України, щоб оперативно реагувати на порушення прав у різних сферах;
4. Подальший розвиток роботи з військовополоненими, цивільними та їхніми родинами;
5. Робота із внутрішньо переміщеними особами;
6. Опрацювання звернень громадян та підготовка матеріалів для подальшої передачі їх до Міжнародного кримінального трибуналу.

Режим воєнного стану змінює пріоритети та процедури в державі, підвищуючи значення правозахисної роботи, особливо в контексті нагромадження доказів порушень прав людини та злочинів сусідньої держави. Однак це також ставить питання щодо ефективної взаємодії інституту Омбудсмана з органами публічної влади. Взаємодія повинна базуватися на партнерських відносинах, що дає змогу уникнути перетину повноважень. Для цього необхідне чітке розмежування компетенції інституту Омбудсмана і державних органів, а також підписання відповідних документів про співпрацю. Один із важливих моментів полягає в тому, що Уповноважений не має імперативних владних повноважень, що обмежує його здатність впливати на органи публічної влади та інші структури. Для посилення його контрольних функцій було б доцільно надати йому право застосовувати заходи адміністративного примусу у випадках, коли не виконуються його вимоги, створюються перешкоди в роботі або надається неправдива інформація. Це сприятиме

ефективнішому виконанню правозахисних завдань і забезпеченню дотримання прав громадян.

Висновки та перспективи подальших розвідок

У період повномасштабної війни роль Уповноваженого з прав людини України значно зросла порівняно із мирним часом. Для виконання цієї місії потрібен стабільний та надійний інститут, здатний ефективно надавати допомогу. Необхідні зміни в законодавстві можуть сприяти розвитку інституту Уповноваженого, підвищити довіру до нього та, як наслідок, до держави загалом. Якісна і результативна робота Омбудсмена може допомогти запобігти зловживанням, катуванням і порушенням прав людини. Перспективами подальших досліджень є обґрунтування важливості формування співпраці Уповноваженого з іншими органами державної влади, та водночас забезпечення йому фінансової та організаційної незалежності для забезпечення ефективного захисту прав людини. Крім того, важливим напрямом дослідження є розширення інструментів для виявлення порушень прав людини, зокрема в умовах окупації та військових дій.

References

1. Банах, С. В. (2014). Функції омбудсманів у сучасному світі: порівняльно-правове дослідження: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.02. Банах Сергій Володимирович; Маріуп. держ. ун-т. Маріуполь, 20.
2. Барабаш, Ю. Г. (2004). Парламентський контроль в Україні: проблеми теорії та практики: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. Ю. Г. Барабаш; Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. Х., 20.
3. Верховна Рада України (2005). Кодекс адміністративного судочинства України: Закон Верховної Ради України від 06.07.2005 № 2747-IV. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-IV>.
4. Верховна Рада України. (1984). Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон ВРУ від 07.12.1984 № 8073-X. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10Text>.
5. Верховна Рада України (1996). Конституція України: Основний Закон України. Закон Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
6. Верховна Рада України. (2015). Про правовий режим воєнного стану: Закон України № 389-VIII від 12.05.2015. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>.
7. Верховна Рада України (1997). Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України № 776/97 від 23 грудня 1997 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80#Text>
8. Верховна Рада України. (2017). Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України в ред. від 03.10.2017 р. № 1618-IV. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>
9. Закоморна, К. О. (2000). Особливості законодавчого регулювання діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. *Право України*, 1, 47–50.
10. Коваль, Л. (2010). Аналіз діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Харківська правозахисна група. Харків: Права людини, 240.
11. Майданик, О. О. (2010). Інститут омбудсмена у механізмі забезпечення прав людини в Україні. *Адвокат*, 7(118), 12–16.
12. Марцеляк, О. В. (2004). Інститут омбудсмена: теорія і практика: монографія. Харків: ХНУВС, 450.
13. Пирога, І., & Кадебська, Е. (2023). Інститут уповноваженого верховної ради україни з прав людини в системі гарантій конституційних прав і свобод. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Юридичні науки*, 1(64), 19–25. <https://doi.org/10.32689/2522-4603.2023.1.3>.
14. Принципи, які стосуються статусу національних установ, що займаються заохоченням і захисту прав людини [Паризькі принципи]. Додаток до резолюції 48/134 Генеральної Асамблеї ООН від 20 грудня 1993 року. URL: <http://notorture.org.ua/wp-content/uploads/2017/10/Parizki-printsipi.pdf>.
15. Стахова, Н. І., & Михальчук, В. М. (2021). Роль та функції уповноваженого з прав людини в державному управлінні України. *Інвестиції: практика та досвід*, 16, 97–103. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2021.16.97>
16. Ткаліч, А. О. (2010). Роль омбудсмена в системі захисту прав людини і громадянина. *Наукові праці МАУП*, 2(25), 199–203.
17. Тодика, Ю. М., & Марцеляк, О. В. (1998). Конституційно-правовий статус Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (порівняльно-правовий аналіз). *Вісник Академії правових наук України*, 3(14), 29–37.
18. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. (2022). Щорічна доповідь Уповноваженого про стан дотримання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні у 2022 році. URL: <https://ombudsman.gov.ua/report-2022/>
19. Accreditation. Global Alliance of National Human Rights Institutions (GANHRI). URL: <https://ganhri.org/history-of-ganhri-and-nhris/>

O. I. Sushynskyi, O. V. Olefirenko

Ukrainian National Forestry University, Lviv, Ukraine

FUNCTIONING OF THE UKRAINIAN PARLIAMENT COMMISSIONER FOR HUMAN RIGHTS INSTITUTION OF THE VERKHOVNA RADA OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF CHANGES IN THE MANAGEMENT PARADIGM OF WAR TIME

Introduction. The activities of the Ukrainian Parliament Commissioner for Human Rights are provided for by Article 101 of the Constitution of Ukraine, which states that parliamentary control over the observance of constitutional rights and freedoms of individuals and citizens is carried out by the Commissioner. One of the priority tasks of the state and its institutions is the protection of human and citizen rights, both in peacetime and during full-scale war. The state of martial law changes procedures and priorities within the state, placing emphasis on the professional execution of human rights protection work and the accumulation of legal facts regarding violations of human rights and freedoms.

Materials and Methods. The study used the following sources of information: normative and legal acts of the Verkhovna Rada of Ukraine, reports and speeches of the Ombudsman institution on the state of adherence to and protection of human and citizen rights and freedoms in Ukraine, and scientific publications. The following research methods were applied to study these sources: a systems approach to characterize the Ombudsman's activities in various areas of public life; analysis and synthesis to characterize the Ombudsman's role in the system of constitutional guarantees of human rights in Ukraine; systematization of legal rights, and the method of problem-solving to identify the issues faced by the Ombudsman while exercising their powers.

Analysis of Literary Sources. The topic of determining the place and significance of the activities of the Institute of Ukrainian Parliament Commissioner for Human Rights is sufficiently researched. This is due to the considerable experience accumulated by our state in the field of organization and functioning of the ombudsman institute. Theoretical and practical aspects of the functioning of the Institute of the Ukrainian Parliament Commissioner for Human Rights were studied by such scientists as: Yu. Barabash, K. Zakomorna, O. Maidannyk, O. Martzelyak, S. Banakh A. Tkalich, Yu. Todyka, L. Koval.

Highlighting previously unsettled parts of the general problem. The analysis of the practical activities of the Ukrainian Parliament Commissioner for Human Rights shows that the general theoretical legal and normative aspects of the activity of this institution during the martial law regime have not been worked out and studied, and this necessitates conducting research on the specified issue.

Results. The article discusses the activities of the Ukrainian Parliament Commissioner for Human Rights, which is an important tool for the protection of citizens' rights and freedoms. The article emphasizes its role as an effective means of ensuring the rights guaranteed by the Constitution of Ukraine, particularly in both peacetime and during the period of martial law. Special attention is given to the role of the Commissioner in the context of martial law. There is the necessity of strengthening the functions and expanding the powers of the Commissioner, particularly in terms of providing more tools for effective control and monitoring of human rights observance, especially during crisis situations such as war or states of emergency.

Discussion. Ukrainian Parliament Commissioner for Human Rights, is a powerful mechanism for protecting human rights, endowed with broad powers in accordance with the law. Commissioner's activities complement existing mechanisms for the protection of constitutional rights and freedoms of individuals and citizens, without canceling them or altering the competences of other state authorities responsible for protecting and restoring violated rights and freedoms. However, the most important aspect in this context is to create conditions for the effective work of the Commissioner.

Conclusions. During the full-scale war, the role of the Ukrainian Commissioner for Human Rights has become extremely important. The Ombudsman is the state institution that should primarily protect the rights and freedoms of citizens. High-quality and effective work by the Commissioner can help prevent abuse, torture, and human rights violations. On the one hand, the formation of cooperation with other state authorities is of great importance; on the other hand, this institution must be financially and organizationally independent to ensure effective protection of human rights.

Keywords: Ukrainian Parliament Commissioner for Human Rights; rights and freedoms of a citizen; Constitution of Ukraine; human rights bodies; state bodies; parliamentary control; human rights function; martial law regime.